

**ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ**

Бондар Олена, Джевага Володимир

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація

В статті, з допомогою методу антропометрії, определены соматометрические показатели физического развития детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха. Проанализированы и представлены антропометрические данные длины тела, массы тела, окружности грудной клетки, которые сравнивались с показателями практически здоровых детей того же возраста. Данные детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха статистически достоверно отличаются от показателей практически здоровых сверстников.

Ключевые слова: адаптивное физическое воспитание, школьники с нарушениями слуха, физическое развитие.

Annotation

The article by the method of anthropometry, identified somatometric physical development of children of primary school age with impaired hearing. Analyzed and presented anthropometric data of body length, body weight, chest circumference, which were compared with healthy children of the same age. These primary school children with hearing impairment was significantly different from that of healthy peers.

Keywords: adaptive physical education, students with hearing impairments, physical development.

Постановка проблеми. Як свідчить світовий і вітчизняний досвід, число осіб з відхиленнями у розвитку має тенденцію до збільшення. Цьому є ряд причин: дестабілізація суспільства і окремих сімей, відсутність нормальних гігієнічних, економічних, екологічних умов для майбутніх матерів і дітей різних вікових груп [1, 6]. У багатьох людей виникають психічна, пізнавальна депривація, недостатність задоволення сенсорних та емоційних контактів і потреб. Ці патологічні фактори призводять до різних захворювань і відхилень у розвитку [1, 2, 9].

Важливим напрямком фізкультурно-оздоровчої роботи серед школярів з різною нозологією є покращення їхнього фізичного розвитку і здоров'я, профілактика та корекція порушень у процесі розвитку [1, 11].

Особливо актуальним це питання є для школярів з вадами слуху, кількість яких збільшується з кожним роком. За даними Міністерства освіти і науки в Україні налічується понад 5,9 тис. школярів з порушеннями слуху, з них – 2,9 тис. глухих і 3 тис. слабочуючих дітей шкільного віку [1, 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Показники фізичного розвитку розглядаються як один із критеріїв відхилення в стані здоров'я. Вони використовуються

для аналізу різноманітних патологічних захворювань організму дитини [5, 14].

Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що при повному або частковому порушенні функцій слуху у молодших школярів помічається відставання у фізичному розвитку і рівні координаційних здібностей порівняно зі здоровими дітьми [2, 4, 5, 14].

На думку багатьох авторів, слабчучі діти 7-10 років відстають від практично здорових однолітків за окремими показниками фізичного розвитку, сформованості фізичних якостей і пізнавальних процесів [8, 13].

Голозубец Т.С. [3] відзначає, що фізичний розвиток відіграє велику роль у формуванні всіх психічних функцій і особистості дитини в цілому. Рівень фізичного розвитку дитини зумовлений низкою факторів, прояв яких залежить від умов життя, стану здоров'я, спадковості.

Овсяникова Є.Ю. [10] вважає, що фізичний розвиток є одним із важливих компонентів у структурі рухової сфери дитини. Від рівня фізичного розвитку значною мірою залежить прояв рухових і функціональних можливостей дітей. Діти, з високим рівнем фізичного розвитку, значно активніші в руховій діяльності, швидше опановують нові рухи, ефективніше їх виконують.

Губарева Н.В. та Киргизов А.П. [4, 7] вважають, що фізичний розвиток – це закономірний процес становлення і зміни форм і функцій організму дитини, який відбувається під впливом умов життя, зокрема, фізичного виховання. Саме тому при виборі засобів і методів фізичного виховання необхідно враховувати і показники фізичного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Роботу виконано відповідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 роки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту до теми 3.7 «Вдосконалення біомеханічних технологій у фізичному вихованні та реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини» (номер державної реєстрації 011U001734).

Все перераховане вище стало підставою для проведення досліджень, метою яких було визначення соматометричних показників фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху.

Методи дослідження, які використовувалися для досягнення мети дослідження: аналіз спеціальної науково-методичної літератури та антропометричний метод (визначення довжини тіла, маси тіла, та окружності грудної клітини (ОГК)).

Результати досліджень. Одним з найбільш важливих показників здоров'я дитячого населення є фізичний розвиток, під яким прийнято розуміти комплекс морфофункціональних ознак, які характеризують високий рівень біологічного розвитку дитини. [2, 12]. В результаті проведених досліджень нами були виявлені характеристики морфометричного стану дітей 7-10 років з порушеннями слуху, а саме: довжини тіла, маси тіла, ОГК.

Антропометричні дані, що представлені у табл. 1, демонструють показники довжини тіла,

маси тіла, ОГК дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху. Представлені результати також порівнювалися із показниками практично здорових дітей того ж віку.

Проаналізувавши показники довжини тіла дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху, ми виявили, що у кожному віковому періоді є статистично достовірна різниця ($p < 0,05$) між практично здоровими дітьми та їх однолітками з порушеннями слуху.

Вивчення соматометрических показників дітей з порушеннями слуху показало, що середня довжина тіла обстежених школярів 7 років в середньому становить 123,2 см при $S = 1,07$ см, у дітей 8 років – 125,6 см при $S = 1,45$ см, у дітей 9 років – 130,2 см при $S = 1,78$ см та у дітей 10 років – 133,4 см при $S = 2,19$ см. Слід зазначити, що практично здорові діти в кожній з вікових груп, а саме 7, 8, 9 і 10 років мають дещо більші показники довжини тіла.

Аналіз представлених результатів засвідчує, що існує статистично достовірна різниця ($p < 0,05$) у показниках маси тіла між практично здоровими молодшими школярами та їх однолітками з порушеннями слуху. Ця різниця спостерігається у кожному віковому періоді.

Встановлено, що середня маса тіла у дітей 7 років з порушеннями слуху становить 21,49 см при $S = 1,6$ см, 8 років – 24,31 см при $S = 1,85$ см, 9 років – 26,14 см при $S = 1,67$ см та 10 років – 31,51 см при $S = 2,94$ см.

Під час порівняльного аналізу показників маси тіла молодших школярів з порушеннями слуху нами було встановлено, що всі діти з порушеннями слуху статистично достовірно показують гірші результати ($p < 0,05$) у порівнянні з показниками практично здорових дітей.

Отримані результати досліджень засвідчили, що діти

молодшого шкільного віку з порушеннями слуху статистично достовірно поступаються ($p < 0,05$) своїм практично здоровим одноліткам за показниками ОГК.

Середньостатистичні дані ОГК дітей з порушеннями слуху складають 51,83 при $S = 2,22$ у дітей 7 років, 55,57 см при $S = 2,02$ см у дітей 8 років, 59,14 см при $S = 1,6$ см у дітей 9 років і 63,54 см при $S = 2,29$ см у дітей 10 років, у практично здорових дітей ОГК в 7 років становить в середньому 59,14 см при $S = 2,09$ см, у 8 років – 63,23 см при $S = 3,28$ см, 9 років – 65,79 см при $S = 1,79$ см та у 10 років – 66,45 см при $S = 3,22$.

У результаті порівняння соматометричних показників обстежених школярів було встановлено, що середньостатистичні показники довжини тіла, маси тіла і ОГК дітей з порушеннями слуху у всіх вікових групах мають дещо менші значення в порівнянні зі практично здоровими однолітками. Отримані результати пояснюються впливом порушень слуху на розвиток тотальних розмірів дітей молодшого шкільного віку.

Висновки

1. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що фізичний розвиток є одним з показників здоров'я дітей. Вивчення особливостей фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху необхідно використовувати при побудові оздоровчо-корекційних програм. На сьогодні сучасна спеціальна освіта орієнтована на збереження систем і функцій, які виконують компенсаторно-розвиваючі навантаження і зумовлюють його інтеграцію в суспільство. Так, аналізуючи зріст дітей, які мають порушення слуху, можна засвідчити їх соціалізацію шляхом соціальної адаптації. Необхідно розробляти нові методи навчання руховим діям згідно індивідуальних можливостей і потреб учнів,

Соматометричні показники дітей молодшого шкільного віку

	Значення показників довжини тіла, см							
	7 років (n=24)		8 років (n=28)		9 років (n=28)		10 років (n=25)	
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S
Діти з порушеннями слуху (n=105)	123,20	1,07	125,6*	1,45	130,2*	1,78	133,40	2,19
Практично здорові діти (n=105)	124,82	1,33	132,78	1,84	134,76	1,67	140,00	2,39
Значення показників маси тіла, кг								
Діти з порушеннями слуху (n=105)	21,49	1,60	24,31*	1,85	26,14*	1,67	31,51	2,94
Практично здорові діти (n=105)	24,69	1,66	31,07	1,95	34,01	2,22	37,66	2,33
Значення показників окружності грудної клітини, см								
Діти з порушеннями слуху (n=105)	51,83	2,22	55,57*	2,02	59,14*	1,60	63,54	2,29
Практично здорові діти (n=105)	59,14	2,09	63,23	3,28	65,79	1,79	66,45	3,22

Примітка: * – різниця між показниками дітей з порушеннями слуху і практично здоровими однолітками статистично достовірна на рівні $p < 0,05$

що передбачає виявлення фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку, які мають порушення слуху.

2. У процесі проведення констатувального експерименту встановлено, що у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями слуху окремі антропометричні дані статистично достовірно відрізняються ($p < 0,05$) від показників практично здорових однолітків.

В подальшому, на основі проведених досліджень, планується розробка технології корекції порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху.

Література:

- Афанасьєва О.С. Фізична реабілітація слабкочуючих дітей середнього шкільного віку з порушеннями постави: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец.: 24.00.03 / О.С. Афанасьєва. – НУФВСУ. – Київ, 2014. – 20 с.
- Байкіна Н.Г. Диагностика и коррекция двигательной сферы у лиц с нарушением слуха: Учеб. пособие для студентов фак. физ. воспитания, спец. психологов и педагогов, тренеров по паралимпийскому и инвалидному спорту / Н.Г. Байкіна; Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 2003. – 232 с.
- Голозубець Т.С. Методика адаптивного физического воспитания глухих детей младшего школьного возраста с использованием креативных средств физической культуры: автореф. дис. на соискание ученой степени к. пед. наук: 13.00.04 / Т.С. Голозубець. – Хабаровск, 2005. – 18с.
- Губарева Н.В. Дифференцированный подход в процессе коррекции и развития координационных способностей у школьников с различной степенью нарушения слуха: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Н.В. Губарева. – Омск, 2009. – 26 с.
- Евсеев С.П. Теория и организация адаптивной физической культуры [Текст]: учебник. В 2 т. Т.2.: Содержание и методики адаптивной физической культуры и характеристика ее основных видов / Под общей ред. проф. С.П. Евсеева. – М.: Советский спорт, 2005. – 448 с.
- Картавцева А.И. Комплексный подход в адаптивном физическом воспитании неслышающих детей старшего дошкольного возраста: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / А.И. Картавцева. – Санкт-Петербург: НГУ им. П.Ф. Лесгафта, 2010. – 240 с.
- Киргизов А.П. Разработка и реализация оздоровительно-коррекционного процесса по физическому воспитанию у глухих детей: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / А.П. Киргизов. – Улан-Удэ, 2011. – 23 с.
- Ляхова І.М. Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.03 / І.М. Ляхова; Ін-т спец. педагогіки АПН України. – К., 2005. – 492 с.
- Медведева О.А. Физиологические особенности сенсорных систем детей периода второго детства с различной степенью нарушения слуха: автореф. дис. ... канд. биол. Наук: спец. 03.03.01 / О.А. Медведева. – Краснодар: Ку-

- банский гос. ун-т физ. культуры, спорта и туризма, 2010. – 24 с.
10. Овсянникова Е. Ю. Методика коррекции физического развития и физической подготовленности глухих школьников в процессе непрерывного адаптивного физического воспитания: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / Е.Ю. Овсянникова.– Ярославль, 2006. – 20 с.
11. Осколкова Е.А. Адаптивное физическое воспитание в системе профессиональной адаптации учащихся специальных (коррекционных) общеобразовательных учреждений: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Е.А. Осколкова . – М., 2008. – 24 с.
12. Сторожик А.И. Технология формирования вертикальной устойчивости тела детей 7 – 10 лет со сниженным слухом // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 10 – С. 67-73. doi:10.6084/m9.figshare.775333
13. Хмельницька І. В. Технологія біомеханічного моніторингу моторики дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху / І.В. Хмельницька // Спортивний вісник Придніпров'я : наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ, 2005. – № 3. – С. 155–157.
14. Шапкова Л. В. Частные методики адаптивной физической культуры: Учебное пособие / Под ред. Л. В. Шапковой. – М.: Советский спорт, 2004. – 464 с.

